

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЕКОНОМІЦІ

©2020 ПІЛЕЦЬКА С. Т., КОРИТЬКО Т. Ю., ХРАПАЧ В. О.

УДК 336.717
JEL: D20; D92; F36

Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Храпач В. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці

Метою статті є обґрунтування сутності понять «фінансова стійкість» і «стратегічне управління фінансовою стійкістю» в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах інтеграційних процесів в економіці. Доведено актуальність управління фінансовою стійкістю підприємства, що пов'язано з необхідністю пошуку нових підходів до управління фінансовою стійкістю в контексті забезпечення його економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів. Запропоновано під фінансовою стійкістю підприємства розуміти такий стан його фінансових ресурсів, за яких досягається фінансова рівновага в довгостроковому та короткостроковому періодах, у результаті якої в умовах посилення інтеграційних процесів проявляються властивості підприємства як системи, що дозволяє адаптуватися до дії дестабілізуючих чинників шляхом гнучкості та комплексного формування й використання фінансового потенціалу та забезпечує підприємство від впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Зазначено, що стратегічне управління фінансовою стійкістю можна уявити як вплив керуючої підсистеми на фінансовий потенціал підприємства з метою реалізації стратегічних планів в умовах інтеграційних процесів при дотриманні оптимальної структури фінансових ресурсів, що досягається гнучкістю та адаптивністю до дестабілізуючих факторів впливу. У результаті дослідження обґрунтовано, що стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства є динамічною сукупністю взаємопов'язаних управлінських процесів: інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю; аналізу фінансової стійкості підприємства та факторів, що впливають на неї; розробки та прогнозування сценаріїв розвитку з урахуванням інтеграційних процесів; реалізації стратегії досягнення фінансової стійкості; моніторингу та контролю досягнення цілей стратегії в умовах динамічного розвитку інтеграційних процесів в економіці. Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробка механізму управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення його економічної безпеки.

Ключові слова: управління, фінансова стійкість, економічна безпека, інтеграція, розвиток, підприємство, фінансова рівновага, потенціал, адаптивність.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-12-245-251>

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 21.

Пілецька Саміра Тимофіївна – доктор економічних наук, доцент, професор кафедри економіки повітряного транспорту, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: 0508486185@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3638-3002>

Коритько Тетяна Юріївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу проблем економіки підприємств, Інститут економіки промисловості НАН України (вул. Марії Капніст, 2, Київ, 03057, Україна)

E-mail: Korytko@nas.gov.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4251-1971>

Храпач Владислав Олегович – магістрант, Національний авіаційний університет (просп. Любомира Гузара, 1, Київ, 03058, Україна)

E-mail: vladislavdobruy@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0073-0914>

UDC 336.717
JEL: D20; D92; F36

Piletska S. T., Korytko T. Yu., Khrapach V. O. Management of the Financial Sustainability of Enterprise in the Context of Provision of Economic Security in the Conditions of Strengthened Integration Processes in the Economy

The article is aimed at substantiating the essence of the concepts of «financial sustainability» and «strategic management of financial sustainability» in the context of providing economic security in the conditions of integration processes in the economy. The relevance of the management of financial sustainability of enterprise is proved, which is connected with the need to find new approaches to financial sustainability management in the context of providing its economic security in the conditions of strengthened integration processes. It is proposed that the financial sustainability of enterprise be understood as such state of its financial resources, when a financial balance is achieved in the long and short-term periods and which on his part, in the conditions of strengthened integration processes, results in the properties of the enterprise manifested as a system that allows to adapt to the action of destabilizing factors through flexibility and complex formation and use of financial potential and thus protects the enterprise from the influence of factors of both the external and the internal environment. It is specified that strategic management of financial sustainability can be conceived as the influence of the managing subsystem on the financial potential of the enterprise in order to implement strategic plans in the conditions of integration processes in compliance with the optimal structure of financial resources, which is achieved by flexibility and adaptability to the destabilizing factors of influence. As result of the research, it is substantiated that strategic management of financial sustainability of enterprise is a dynamic set of the interrelated management processes: information provision of the financial sustainability management; analysis of the financial sustainability of enterprise and the related factors of influence; development and forecasting of development scenarios taking into account integration processes; implementation of the strategy for achieving financial sustainability; monitoring and control of achieving the strategy goals in the dynamic development of integration processes in the economy. Prospects for further research in this direction are the development of a mechanism for management of the financial sustainability of enterprise in the context of provision of its economic security.

Keywords: management, financial sustainability, economic security, integration, development, enterprise, financial equilibrium, potential, adaptability.

Fig.: 1. Tabl.: 1. Bibl.: 21.

Piletska Samira T. – D. Sc. (Economics), Associate Professor, Professor of the Department of Economics of Air Transport, National Aviation University (1 Liubomyra Husara Ave., Kyiv, 03058, Ukraine)

E-mail: 0508486185@ukr.net

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3638-3002>

Korytko Tetiana Yu. – PhD (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow of the Department of Problems of Enterprise Economics, Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine (2 Marii Kapnist Str., Kyiv, 03057, Ukraine)

E-mail: Korytko@nas.gov.ua

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-4251-1971>

Khrapach Vladislav O. – Graduate Student, National Aviation University (1 Liubomyra Husara Ave., Kyiv, 03058, Ukraine)

E-mail: vladislavdobruy@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-0073-0914>

Фінансова стійкість – одна з необхідних якостей успішного в довгостроковій перспективі функціонування підприємства. Управління фінансовою стійкістю підприємства отримало в даний час надзвичайну актуальність, оскільки це пов'язано не тільки з фінансовими кризами, зростанням нестабільності, постійним варіюванням цін на енергоносії (передусім нафту і газ), подорожчанням цін на банківські послуги, але і з посиленням інтеграційних процесів в економіці, що загрожує його економічній безпеці. У цих умовах підприємства зіткнулися з пошуком принципово нових підходів до управління своєю фінансовою стійкістю у контексті забезпечення їх економічної безпеки.

Теоретичні аспекти сутності фінансової стійкості підприємства розглядалися у працях таких учених: І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова та О. А. Чувачалов, Є. В. Мних, Г. Г. Старостенка, Н. В. Мірко, О. О. Шеремет, Л. А. Лахтіонова, Н. А. Русак і В. А. Русак, Т. Е. Беялов, К. В. Ізмайлова, В. В. Ковальов, Г. В. Савицька, Ю. С. Цал-Цалко та інших. Проте міра розробленості питань управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці досліджена недостатньо та потребує подальших наукових розробок.

Метою статті є обґрунтування сутності понять «фінансова стійкість» і «стратегічне управління фінансовою стійкістю» в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах інтеграційних процесів в економіці.

Стабільність економіки неможлива без фінансової стійкості підприємств, оскільки саме стійкість служить основою міцного його положення на ринку та конкурентоспроможності [11]. У сучасній економічній літературі досить багато уваги приділено аналізу та управлінню фінансовою стійкістю, проте не вироблено єдиного методологічного підходу до трактування сутності поняття «фінансова стійкість» (табл. 1).

Отже, з даних табл. 1 видно, що не існує єдиного визначення поняття фінансової стійкості. У багатьох наукових працях це поняття розглянуто у вузькому значенні – як показник фінансового стану.

Автори І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова, О. А. Чувачалов, Є. В. Мних, Г. Г. Старостенка та Н. В. Мір-

ко, Л. А. Лахтіонова та інші розглядають фінансову стійкість як фінансовий стан підприємства, але не враховують те, що, попри високі фінансові результати, підприємство, яке не може саме вчасно відповісти за своїми зобов'язаннями без зовнішніх джерел фінансування (незважаючи на загальну суму оборотних активів на рік, яка може перевищувати суму річних зобов'язань), є катастрофічно залежним від зовнішніх чинників.

Своєю чергою, Н. А. Русак і В. А. Русак, Т. Е. Беялов, О. В. Посилкіна, В. М. Толочко, Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей, Р. А. Фахтудинов, В. М. Пархоменко, К. В. Ізмайлова вбачають у понятті «фінансова стійкість» переважно незалежність від зовнішніх чинників, джерел фінансування та зобов'язань перед ними, не приділяючи потрібної уваги ефективному маневруванню коштами в мінливому середовищі та динаміці результатів.

Ю. С. Цал-Цалко, О. Я. Базилінська, А. О. Золковер, А. О. Гуменюк, О. С. Козлова, Г. В. Савицька та інші відмічають, що фінансова стійкість відображає таке співвідношення фінансових ресурсів, завдяки якому підприємство, безперешкодно розпоряджаючись коштами, здатне методом ефективного їх використання гарантувати ефективний процес виробництва продуктів і послуг, у тому числі витрати по розширенню й оновленню виробництва. Знаходження меж фінансової стійкості підприємства відносять до ряду найбільш важливих економічних завдань, оскільки низький рівень може призвести до неплатоспроможності та відсутності коштів для розширення виробництва, а надлишкова фінансова стійкість буде перешкодою в розвитку. Тому фінансову стійкість необхідно характеризувати станом фінансових ресурсів, які відповідають вимогам ринку і потребам розвитку підприємства.

Значимо, що фінансовій стійкості притаманний дуалізм. З одного боку, «фінансова стійкість» – це стан, який характеризує статику, з іншого – це властивість і процес, які притаманні динаміці.

Стан підприємства може бути фінансово стійким або нестійким на даний момент часу. Якщо аналізувати властивість, то підприємство може мати або

Сутність поняття «фінансова стійкість»

Автор(-и) / Джерело	Визначення
І. П. Ткаченко, І. А. Чувачалова, О. А. Чувачалов [19]	Комплексна категорія, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності при збереженні платоспроможності
Є. В. Мних [10]	Економічна категорія, яка досягається при стабільному перевищенні доходів над витратами, при вільному маневруванні грошовими коштами та характеризується раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами
Г. Г. Старостенко, Н. В. Мірко [18]	Є такою економічною категорією, яка досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах
Л. А. Лахтіонова [8]	Головна складова (умова) загальної стійкості підприємства, яка формується в процесі всієї його фінансово-господарської діяльності, за рахунок чого підприємство здатне шляхом ефективного використання грошових коштів забезпечити безперервний процес виробничо-торговельної діяльності, а також затрати на його розвиток, відповідно головною економічною проблемою вважається визначення меж фінансової стійкості
Н. А. Русак, В. А. Русак [14]	Характеризується фінансовою незалежністю, можливістю маневрувати власними ресурсами, достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності, станом виробничого потенціалу
Т. Е. Беялов, А. В. Олійник [3]	Стабільний фінансовий стан, який забезпечено високою часткою власного капіталу в загальній сумі використовуваних фінансових засобів
О. В. Посилкіна, В. М. Толочко [13]	Фінансовий стан, який забезпечується високою питомою вагою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів
Ф. Ф. Бутинець, І. В. Жиглей, В. М. Пархоменко [4]	Це такий стан фінансових ресурсів, їх розподілу та використання, який забезпечує збереження ніші міжнародного ринку, розвиток підприємства за рахунок зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого ризику зовнішньоекономічної діяльності
Р. А. Фахтудинов [20]	Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання
К. В. Ізмайлова [6]	Платоспроможність в часі, з дотриманням умови фінансової рівноваги між власними та залученими коштами. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень, а отриманий прибуток – забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх джерел формування активів
В. В. Ковальов [7]	Фінансова стійкість буває чотирьох типів. Кожен тип відрізняється рівнем використання власних і позикових коштів, а також рівнем забезпеченості запасів
Г. В. Савицька [15]	Це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у зовнішньому та внутрішньому середовищі, яке змінюється, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах припустимого рівня ризику
Ю. С. Цал-Цалко [21]	Рівень забезпеченості потреб господарської діяльності фінансовими ресурсами щодо їх наявності, розміщення та використання
О. Я. Базилінська [2]	Залежність підприємства від ефективного управління фінансовими ресурсами, що характеризується оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, активів і джерел їх фінансування
А. О. Золковер, А. О. Гуменюк [5]	Це такий стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток діяльності, на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику
О. С. Козлова [9]	Характеризується таким станом фінансових ресурсів, який відповідає потребам розвитку та вимогам ринку

не мати внутрішній потенціал досягнення фінансової стійкості.

Статичний метод заснований на тому, що слово «стійкість» утворене від слова «устой», що означає «міцно укорінена традиція, основоположний початок, основа будь-чого» [17, с. 129]. Цей підхід є традиційним, досліджує фінансову стійкість підприємств за результатами функціонування підприємства.

З точки зору статичного підходу під фінансовою стійкістю з позиції фінансово-економічного аналізу в широкому сенсі розуміють певний стан рахунків підприємства, який гарантує його платоспроможність, ліквідність, фінансову незалежність, тобто виконання всіх його зобов'язань перед персоналом, партнерами та державою. Фінансова стійкість діяльності підприємства аналізується в конкретний момент часу. Цей статичний підхід є об'єктивним, оскільки в основі дослідження лежить бухгалтерська звітність: звіт про рух грошових коштів, звіт про прибутки та збитки, бухгалтерський баланс. Однак прийнята у фінансовому менеджменті система показників і методи оцінки не дозволяють повною мірою виявити причини поліпшення або погіршення фінансового стану підприємства. Перш за все, це стосується самого поняття «фінансова стійкість», що відображає більшою мірою оцінку тільки структури капіталу, і тільки на звітні дати. У ході проведення фінансового аналізу з'ясовується, що своєчасність і достовірність результатів істотно знижуються через «прив'язки» традиційних методів тільки до річної (проміжної) бухгалтерської (фінансової) звітності.

Отже, *фінансова стійкість як стан підприємства* – це таке стійке фінансове становище підприємства, коли поліпшення платоспроможності за рахунок власних джерел відбувається одночасно зі зростанням власного капіталу та підвищенням поточної ліквідності при виконанні вимог банку, що пред'являються до позичальника кредитних ресурсів, а також накопиченням власних джерел для подальшого зростання та розвитку. Така комплексна характеристика фінансового стану підприємства пояснюється тим, що є дуже багато чинників, від яких залежить рівень фінансової стійкості, а в більш широкому сенсі – залишок власних коштів. Якщо ж урахувати, що даний залишок пов'язаний з грошовими коштами та власним капіталом, що входять до складу активів і капіталу, то зміна тільки одного цього параметра може істотно відбитися на всьому фінансовому стані підприємства, зачіпаючи форми звітності, матеріальні та фінансові баланси, а також різні оцінні показники.

Підприємство перебуває в постійному русі – відбуваються певні процеси, спостерігається циклічний розвиток, тому фінансова система підприємства повинна мати такі елементи, за допомогою яких вона забезпечує свою економічну безпеку в умовах

інтеграційних процесів в економіки, адаптивність до впливу зовнішніх процесів, фінансову рівновагу в довгостроковому та короткостроковому періодах. Тому економічна стійкість – це динамічна відповідність основних параметрів стану системи, стану зовнішнього та внутрішнього середовища, що забезпечує йому ефективне господарювання в умовах зовнішнього середовища.

Таким чином, динамічний підхід визначає фінансову стійкість підприємства (з позицій динаміки зовнішніх і внутрішніх процесів інтеграційних процесів, які протікають на підприємстві) фактором забезпечення економічної безпеки, що відповідає вимогам і тенденціям розвитку інтеграційних процесів в економіки та потребам підприємства.

За визначенням О. В. Ареф'євої та Ю. Ю. Копчи [1], економічна безпека – це динамічний стан функціонування підприємства, при якому воно здатне вчасно запобігати небезпекам зовнішнього середовища та підтримувати беззбитковість діяльності.

Отже, фінансова стійкість підприємства досягається тільки при створенні умов для нарощування обсягів доходу від виробництва при постійних темпах зростання реального власного капіталу та оптимальному позиковому, що сприяє посиленню інноваційно-інвестиційних процесів, здатності забезпечити ефективне управління фінансовою стійкістю підприємства завдяки фінансовій гнучкості, адаптивності до впливу інтеграційних процесів. Фінансова стійкість визначається ресурсним потенціалом підприємства, його перспективою щодо результативного функціонування в майбутньому, можливістю розвитку в умовах посилення інтеграційних процесів.

Фінансова стійкість підприємства залежить від фінансового потенціалу, який, своєю чергою, визначається обсягом власних, позикових коштів і залучених ресурсів, якими підприємство має можливість розпоряджатися з метою адаптування до впливу інтеграційних процесів в економіці.

Середовище функціонування підприємства, яке багато в чому обумовлюється інтеграційним процесом в економіці, впливає на комплекс взаємних багатосторонніх ділових зв'язків підприємства із суб'єктами фінансових відносин, а також на кількісний і якісний склад фінансових ресурсів, що обумовлює необхідність управління фінансовою стійкістю підприємства. Негативні екзогенні фактори перешкоджають зростанню фінансових результатів підприємств, відчувається гострий дефіцит фінансових ресурсів, а внаслідок дефіциту фінансових ресурсів складається несприятливе для підвищення фінансової стійкості зовнішнє середовище, яке виступає причиною погіршення фінансового стану підприємств. Рівень фінансової стійкості підприємства багато в чому обумовлений інтеграційними процесами в економіці, водночас накопичення фінансово стій-

ких підприємств забезпечує відкритість економічної системи, яка здатна не тільки реінвестувати власні кошти, а й залучати зовнішні фінансові ресурси, що в кінцевому рахунку створює умови для ефективного функціонування.

Виходячи з вищенаведеного під *фінансовою стійкістю підприємства* пропонується розуміти такий стан його фінансових ресурсів, за яких досягається фінансова рівновага в довгостроковому та короткостроковому періодах, у результаті якої в умовах посилення інтеграційних процесів проявляються властивості підприємства як системи, що дозволяє адаптуватися до дії дестабілізуючих чинників шляхом гнучкості та комплексного формування та використання фінансового потенціалу, що забезпечує економічну безпеку підприємства від впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Взаємозв'язок фінансової стійкості та економічної безпеки в умовах інтеграційних процесів в економіці наведено на *рис. 1*.

Ефективне функціонування підприємств, їх економічна безпека, пов'язані з постійним подоланням впливу негативних процесів, що характерні для динамічного зовнішнього середовища, визначають особливі вимоги до фінансової стійкості як стратегічного фактора економічної безпеки, зростання ліквідності, фінансової незалежності та адаптивності до впливу інтеграційних процесів.

Проблема управління фінансовою стійкістю підприємств набуває нині особливої актуальності. Її вирішення вимагає постійного вдосконалення концепції управління фінансовою стійкістю підприємства в умовах інтеграційних процесів в економіці, оскільки має безпосередній вплив на результативність.

Рівень розвитку системи управління фінансовою стійкістю підприємства забезпечується не тільки впливом інтеграційних процесів, а й факторами, які залучені у виробничі й обмінні процеси з метою задоволення потреб людей у товарах і послугах і за своїм функціональним призначенням належать до сфери підприємства (людина, техніка, технології та природно-матеріальний фактор). Такий взаємозв'язок і взаємовплив факторів виробничої функції дозволяє застосувати до управління фінансовою стійкістю підприємства положення теорії управління за результатами.

У контексті фінансової теорії управління фінансовою стійкістю підприємства доцільно будувати на основі вибору стратегічних критеріїв, які необхідно досягти задля забезпечення заданого рівня фінансової стійкості, шляхом ідентифікації зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливають на неї з виявленням їх взаємозв'язку та пріоритетності, аналізу кількісних показників, які характеризують фінансову стійкість з точки зору як фінансового стану, так і забезпечення економічної безпеки.

Для забезпечення ефективного функціонування підприємств необхідно використання стратегічного підходу до управління фінансовою стійкістю. За точкою зору авторів [12], визначення ефективності управління підприємством дозволяє не тільки оцінити ефективність управління підприємством, проаналізувати сумарний ефект різних його структурних підрозділів та напрямків діяльності, а й визначити стратегію розвитку, розробити прогноз і план дій на перспективу, встановити результати використання витрачених ресурсів і рівень капіталізації.

Стратегічний підхід до управління, за думкою Сапельнікової Н. А. і Вознюк Я. С. [16], – це управління підприємством, яке спирається на людський потенціал, орієнтує виробничу діяльність на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання та своєчасні зміни, які відповідають виклику з боку оточення та дозволяють досягти конкурентних переваг, що в результаті забезпечує стабільне функціонування та розвиток підприємства, досягнення його цілей у довгостроковій перспективі.

З огляду на запропоноване визначення фінансової стійкості та стратегічного підходу до управління зазначимо, що стратегічне управління фінансовою стійкістю можна уявити як вплив керуючої підсистеми на фінансовий потенціал підприємства, з метою реалізації стратегічних планів в умовах інтеграційних процесів при дотриманні оптимальної структури фінансових ресурсів, що досягається гнучкістю та адаптивністю до дестабілізуючих факторів впливу.

Отже, *стратегічне управління фінансовою стійкістю підприємства є динамічною сукупністю взаємопов'язаних управлінських процесів:*

- ✦ інформаційного забезпечення управління фінансовою стійкістю;
- ✦ аналізу фінансової стійкості та факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємств;
- ✦ розробки та прогнозування сценаріїв розвитку з урахуванням інтеграційних процесів;
- ✦ реалізації стратегії досягнення фінансової стійкості;
- ✦ моніторингу та контролю досягнення цілей стратегії в умовах динамічного розвитку інтеграційних процесів в економіці.

ВИСНОВКИ

Запропоновано фінансову стійкість розглядати з точки зору статичної та динамічної. З точки зору статичної фінансова стійкість підприємства визначається фінансовим станом, який залежить від формування та використання фінансових ресурсів, які забезпечують розвиток на основі збільшення вартості капіталу при збереженні відповідного рівня платоспроможності та кредитоспроможності й характеризується економічними індикаторами фінансової стійкості.

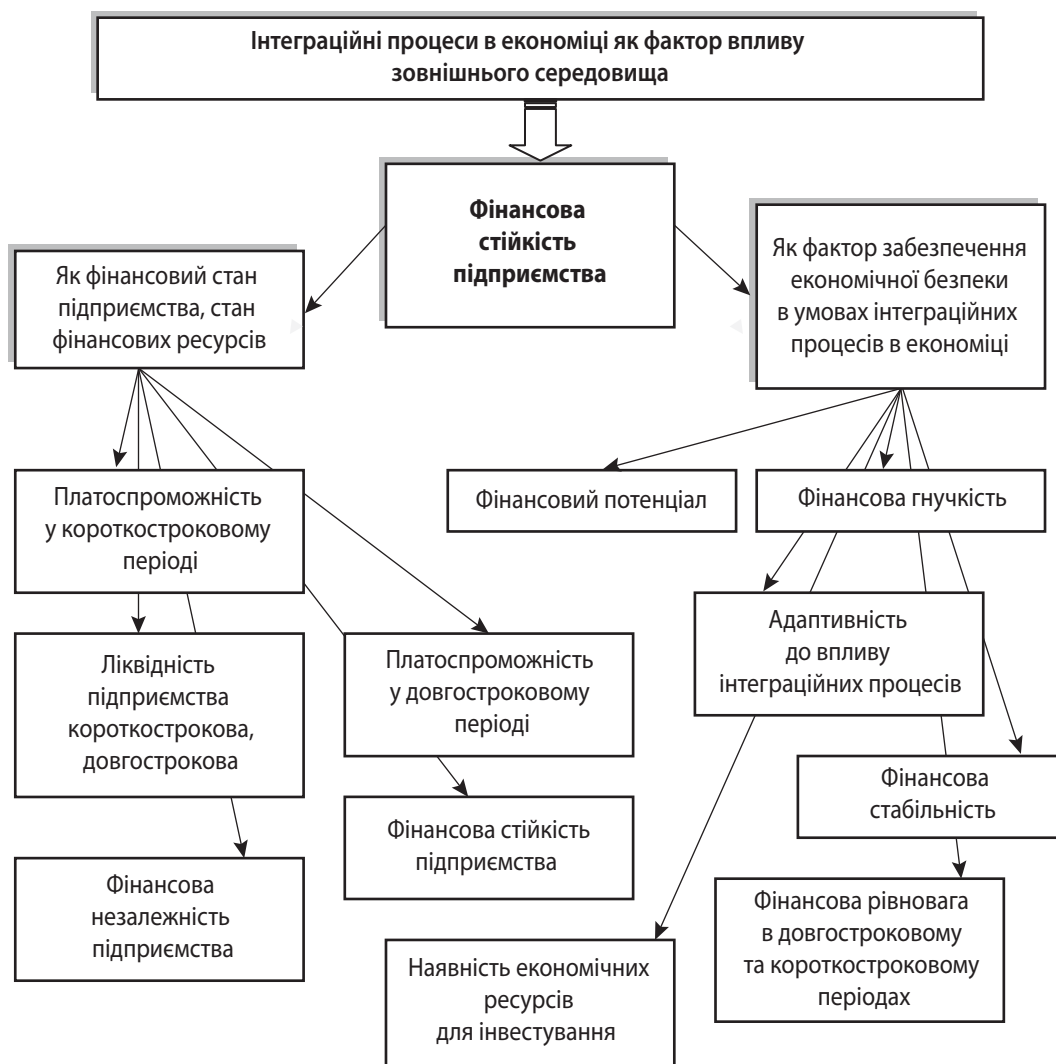

Рис. 1. Взаємозв'язок фінансової стійкості та економічної безпеки в умовах інтеграційних процесів в економіці
 Джерело: авторська розробка.

З точки зору динамічного підходу під фінансовою стійкістю розуміється здатність системи повертатися в стан рівноваги під впливом збурювальних факторів зовнішнього середовища, тим самим забезпечуючи економічну безпеку. Вплив факторів зовнішнього середовища в одних випадках система сприймає позитивно, в інших – як негативне явище. Тому підприємство як система має володіти властивостями гнучкості та адаптивності, за допомогою яких забезпечується економічна безпека та, в кінцевому підсумку, фінансова стійкість.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є розробка механізму управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення його економічної безпеки. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Ареф'єва О. В., Копча Ю. Ю. Фінансове забезпечення потенціалу економічної безпеки підприємства // Адаптаційно-інтеграційні механізми управління ін-

новаційними процесами в економіці : колективна монографія за ред. В. В. Прохорової. Харків : Видавництво Іванченка І. С., 2019. С. 243–251.
 2. Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2009. 328 с.
 3. Беялов Т. Е., Олійник А. В. Фінансова стійкість підприємства та шляхи її зміцнення. *Інтернаука*. 2016. № 12. Ч. 2. С. 22–26.
 4. Бутинець Ф. Ф., Жиглей І. В., Пархоменко В. М. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності : підручник. 2-ге вид., доп. і перероб. Житомир : Рута, 2002. 544 с.
 5. Золковер А. О., Гуменюк А. О. Методи забезпечення фінансової стійкості комерційних банків. *Міжнародний научний журнал*. 2015. № 2. С. 32–35.
 6. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : МАУП, 2001. 152 с.
 7. Ковалев В. В. Финансовый анализ: методы и процедуры. М. : Финансы и статистика, 2002. 560 с.
 8. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання : монографія. Київ : КНЕУ, 2001. 387 с.

9. Козлова О. С. Механізм забезпечення фінансової стійкості в умовах ринкової нестабільності // Матеріали економічної наукової Інтернет-конференції «Стратегії інноваційного розвитку економіки України» (30.06.2017). URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2456/>
10. Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 412 с.
11. Мяких І. М. Методичний підхід до аналізу та оцінки дебіторської та кредиторської заборгованості як складових управління фінансової стійкості авіакомпаній України. *Сталій розвиток економіки*. 2013. № 4. С. 255–262.
12. Пілецька С. Т., Коритко Т. Ю. Ефективність управління підприємством, підходи та методи щодо її оцінки проблеми системного підходу в економіці. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2018. Вип. 5. Ч. 2. С. 100–106.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-5-17>
13. Посилкіна О. В., Толочко В. М. Фінансова діяльність хіміко-фармацевтичних підприємств. Харків : Золоті сторінки, 2001. 430 с.
14. Русак Н. А., Русак В. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования : справоч. пособие. Мн. : Выш. Шк., 1997. 309 с.
15. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. 3-тє вид., випр. і допов. Київ : Знання, 2007. 668 с.
16. Сапельнікова Н. Л., Вознюк Я. С. Сутність стратегічного управління. *Менеджер*. 2016. № 3. С. 52–59.
17. Советский энциклопедический словарь / гл. ред. А. М. Прохоров. М. : Советская энциклопедия, 1984. 1600 с.
18. Старостенко Г. Г., Мірко Н. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
19. Ткаченко І. П., Чувачалова І. А., Чувачалов О. А. Оцінка фінансової стійкості підприємства та напрямки її забезпечення. *Ефективна економіка*. 2012. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=988>
20. Фахтудінов Р. А. Конкурентоспособность: экономика, стратегия, управление. М. : ИНФРА-М, 2000. 312 с.
21. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2008. 566 с.
- Izmailova, K. V. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: MAUP, 2001.
- Kovalev, V. V. *Finansovyy analiz: metody i protsedury* [Financial Analysis: Methods and Procedures]. Moscow: Finansy i statistika, 2002.
- Kozlova, O. S. "Mekhanizm zabezpechennia finansovoi stiikosti v umovakh rynkovoi nestabilnosti" [The Mechanism of Ensuring Financial Stability in Conditions of Market Instability]. *Stratehii innovatsiinoho rozvytku ekonomiky Ukrainy*. 2017. <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/2456/>
- Lakhtionova, L. A. *Finansovyi analiz subiektiv hospodariuvannia* [Financial Analysis of Business Entities]. Kyiv: KNEU, 2001.
- Miahkykh, I. M. "Metodychnyi pidkhdid do analizu ta otsinky debitorskoi ta kredytorskoi zaborhovanosti yak skladovykh upravlinnia finansovoi stiikosti aviakompanii Ukrainy" [Methodical Approach to the Analysis and Assessment of Receivables and Payables as Components of the Management of Financial Stability of Airlines of Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, no. 4 (2013): 255-262.
- Mnykh, Ye. V. *Ekonomichnyi analiz* [Economic Analysis]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2003.
- Piletska, S. T., and Korytko, T. Yu. "Efektyvnist upravlinnia pidpriemstvom, pidkhody ta metody shchodo yii otsinky problemy systemnoho pidkhdodu v ekonomitsi" [The Effectiveness of Enterprise Management, Approaches and Methods for its Assessment of the Problem of a Systemic Approach in the Economy]. *Problemy systemnoho pidkhdodu v ekonomitsi*, vol. 2, no. 5 (2018): 100-106.
DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2018-5-17>
- Posylkina, O. V., and Tolochko, V. M. *Finansova diialnist khimiko-farmatsevytchnykh pidpriemstv* [Financial Activity of Chemical and Pharmaceutical Enterprises]. Kharkiv: Zoloti storinky, 2001.
- Rusak, N. A., and Rusak, V. A. *Finansovyy analiz subekta khozyaystvovaniya : spravoch. posobie* [Financial Analysis of a Business Entity: A Reference Guide]. Minsk: Vysh. shk., 1997.
- Sapelnikova, N. L., and Vozniuk, Ya. S. "Sutnist stratehichnoho upravlinnia" [The Essence of Strategic Management]. *Menedzher*, no. 3 (2016): 52-59.
- Savytska, H. V. *Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva* [Economic Analysis of the Enterprise]. Kyiv: Znannia, 2007.
- Sovetskiy entsiklopedicheskiy slovar* [Soviet Encyclopedic Dictionary]. Moscow: Sovetskaya entsiklopediya, 1984.
- Starostenko, H. H., and Mirko, N. V. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2006.
- Tkachenko, I. P., Chuvachalova, I. A., and Chuvachalov, O. A. "Otsinka finansovoi stiikosti pidpriemstva ta napriamy yii zabezpechennia" [Assessment of Financial Stability of the Enterprise and Directions of Its Maintenance]. *Efektivna ekonomika*, no. 3 (2012). <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=988>
- Tsal-Tsalko, Yu. S. *Finansovyi analiz* [Financial Analysis]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2008.
- Zolkover, A. O., and Humeniuk, A. O. "Metody zabezpechennia finansovoi stiikosti komertsiiynikh bankiv" [Methods of Ensuring the Financial Stability of Commercial Banks]. *Mezhdunarodnyi nauchnyi zhurnal*, no. 2 (2015): 32-35.

REFERENCES

- Arefieva, O. V., and Kopcha, Yu. Yu. "Finansove zabezpechennia potentsialu ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva" [Financial Support of the Potential of Economic Security of the Enterprise]. In *Adaptatsiino-intehratsiini mekhanizmy upravlinnia innovatsiinomy protsesamy v ekonomitsi*, 243-251. Kharkiv: Vydavnytstvo Ivanchenka I. S., 2019.
- Bazilinska, O. Ya. *Finansovyi analiz teoriia ta praktyka* [Financial Analysis Theory and Practice]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury, 2009.
- Belialov, T. E., and Oliinyk, A. V. "Finansova stiikist pidpriemstva ta shliakhy yii zmitsnennia" [Enterprise Financial Stability and Ways of Strengthening Its]. *Internauka*, vol. 2, no. 12 (2016): 22-26.
- Butynets, F. F., Zhyhlei, I. V., and Parkhomenko, V. M. *Oblik i analiz zovnishnyoekonomichnoi diialnosti* [Accounting and Analysis of Foreign Economic Activity]. Zhytomyr: Ruta, 2002.
- Fakhtudinov, R. A. *Konkurentosposobnost: ekonomika, strategiia, upravlenie* [Competitiveness: Economics, Strategy, Management]. Moscow: INFRA-M, 2000.